

В. Г. Нестеренко, директор наукової бібліотеки КНУ імені Тараса Шевченка, заступник голови НМБК МОНмолодьспорту України
director@library.univ.kiev.ua

Підсумки роботи бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації у 2011 році та основні напрямки їх розвитку.

Пріоритетним напрямом діяльності кожного вищого навчального закладу є підготовка, перепідготовка та атестація науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, фахівців високої культури та громадської свідомості, які мають професійні знання, ділові якості, здатність розв'язувати проблеми своєї галузі, організація та проведення навчального процесу в тісному зв'язку з виконанням науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що забезпечують розвиток фундаментальних і прикладних досліджень, розв'язання найважливіших проблем соціально-економічного, науково-технічного та суспільно-політичного розвитку держави.

Головне завдання бібліотек, як науково-освітнього, інформаційного та соціокультурного оточення ВНЗ, – науково-інформаційне забезпечення загальноосвітнього процесу та науково-дослідницької роботи, сприяння популяризації знань, інтеграції науки, освіти, культури.

Мережа бібліотек України у 2011 р. зменшилась за рахунок укрупнення (об'єднання) ряду вищих навчальних закладів. На 1 січня 2012 р. мережа налічує 210 бібліотек ВНЗ державної форми власності, що на 12 бібліотек менше у порівнянні з 2010 р.

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1191-р ("Деякі питання управління вищими навчальними закладами") 47 вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації (Мінагрополітики – 19, Міненерговугілля – 1, Мінінфраструктури – 3, Міністерства охорони здоров'я – 15, Мінфіну – 4, Держмитслужби -1, Держстату – 1, Адміністрації Держспецзв'язку – 2, Держрибагентства – 1) передано до сфери управління МОНмолодьспорту України.

За розпорядженням Кабінету Міністрів України протягом року:

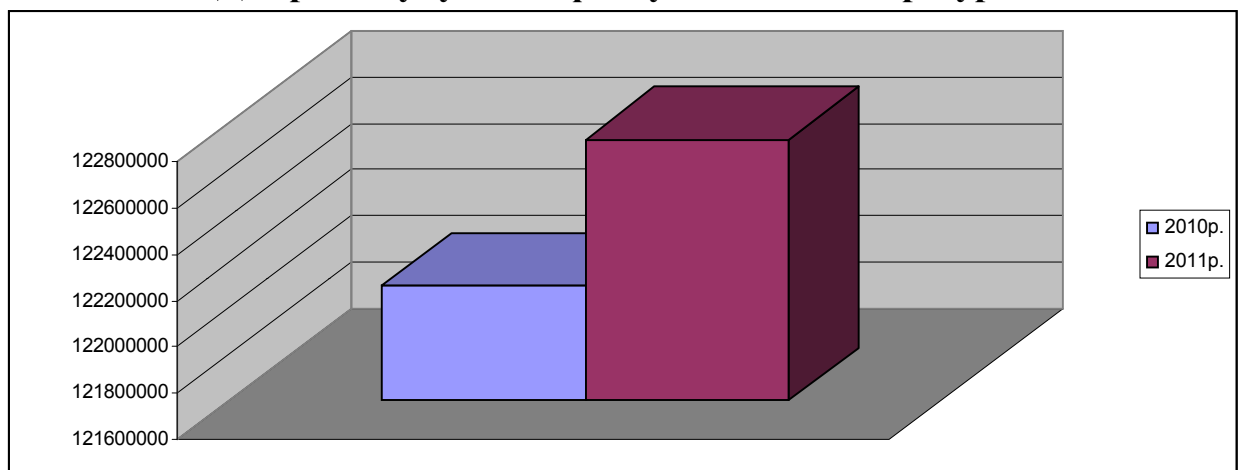
- набули статус національного: Криворізький технічний університет, Одеський державний економічний університет, Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського;
- змінили назву: Ужгородський національний університет – нова назва Закарпатський національний університет, Одеський державний інститут вимірювальної техніки – нова назва Одеська державна академія технічного регулювання та якості, Буковинська державна фінансова академія – нова назва Буковинський державний фінансово-економічний університет;

- стали академією Міжгалузевий інститут управління МОН (Київ) та Херсонський державний морський університет;
- Бібліотеці Ніжинського державного університету присвоєно ім'я академіка М.О.Лавровського.

Оновився керівний склад 18 бібліотек. Новими директорами бібліотек призначено: Білоконь С.В. (Бердянський педагогічний ун-т), Салевича Є.Я. (Львівська національна академія мистецтв), Луцик Л.О. (Львівський національний ун-т ветеринарної медицини та біотехнології), Пасинкову О.В. (Приазовський державний технологічний ун-т, Маріуполь), Білоцьку О.М. (Таврійський державний агротехнологічний ун-т, Мелітополь), Цапін А.О. (НУ «Острозька академія», Острог), в.о. Довголюк С.О. (Харківський національний аграрний ун-т), Коржик Н.А. (Харківська державна академія культури), Бутенко А.В. (Херсонська державна морська академія), Арустумова Н.А. (Херсонський державний ун-т), Бурик Л.Д. (Буковинський державний фінансово-економічний ун-т, м. Чернівці). Шиліна І.І. (Дніпропетровська консерваторія), Ренькас Б.М. (Житомирський ун-т), Баскакова С.О. (Криворізький національний ун-т), Кіщак Т.С. (Національний ун-т біоресурсів і природокристалів України, Київ), Кириленка О.Г. (Київський національний ун-т культури і мистецтва), Фролову Н.Д. (КНУ театру, кіно і телебачення), Маркову-Пипко Н.Ю. (Державний економіко-технологічний ун-т транспорту, Київ).

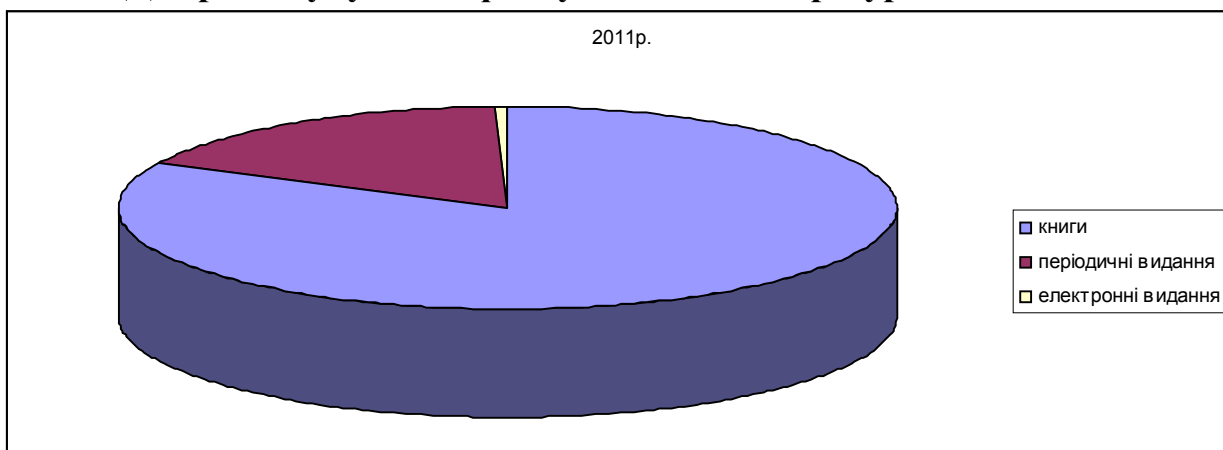
Сукупний фонд бібліотечних ресурсів ВНЗ у порівнянні з 2010 р. збільшився на 634.245 прим. і становить 122.728.800 документів

Діаграма сукупного фонду бібліотечних ресурсів ВНЗ

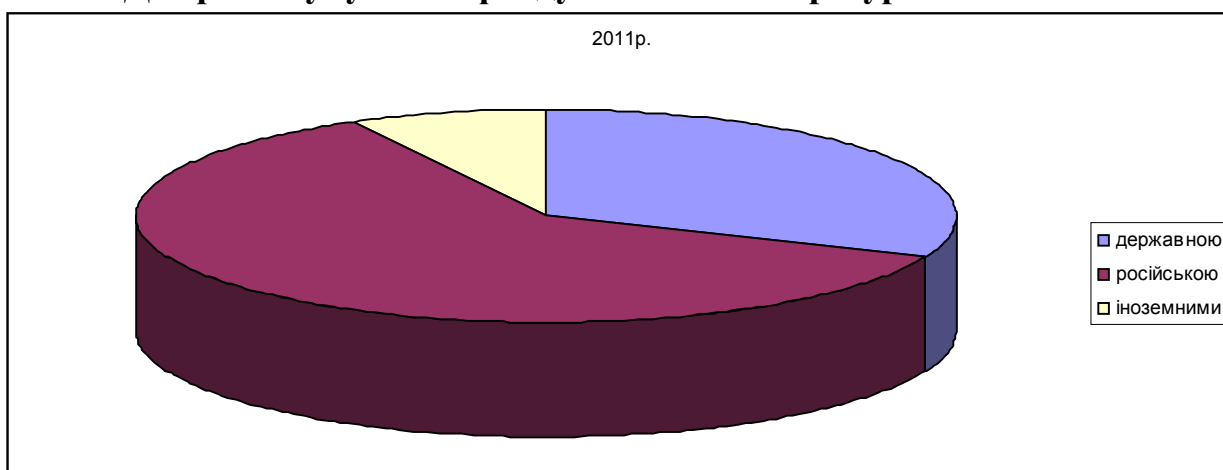
(з них за видами: 90.480.001 прим. книг, 18.964.105 прим. періодичних видань, 461.866 електронних видань)

Діаграма сукупного фонду бібліотечних ресурсів ВНЗ за видами

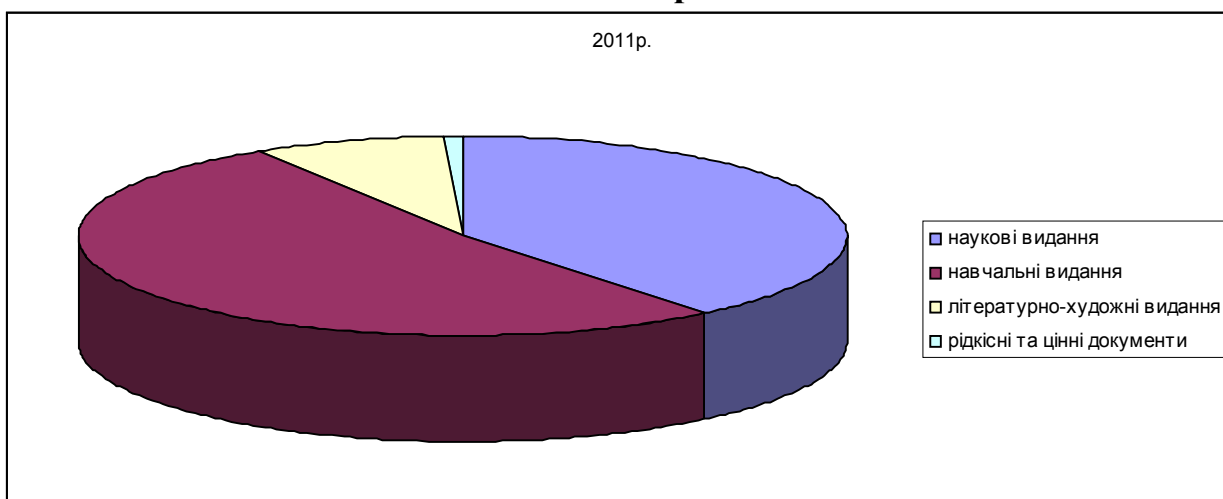
за мовами: державною - 36.972.342, російською – 71.800.119, іноземними мовами – 9.306.006 прим.

Діаграма сукупного фонду бібліотечних ресурсів ВНЗ за мовами

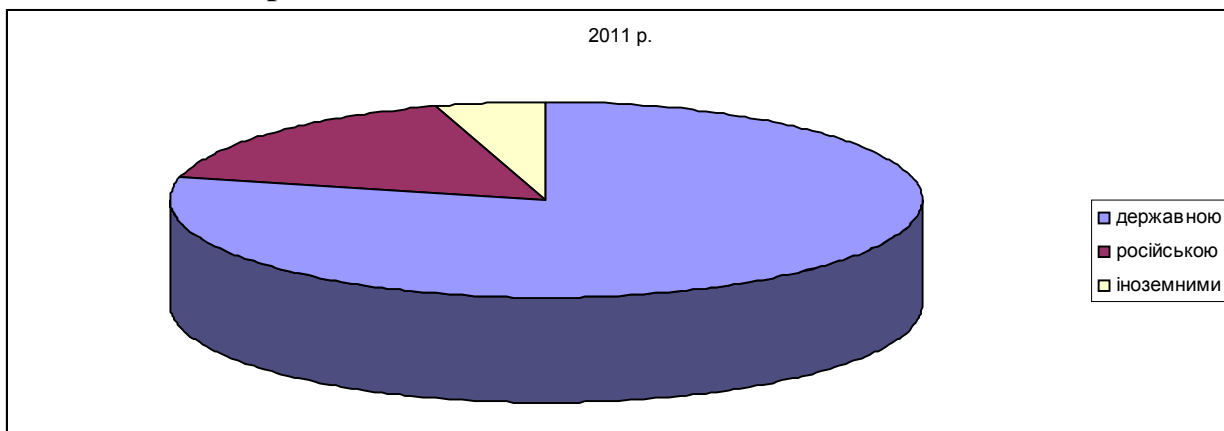
за цільовим призначенням: наукові видання – 42.521.537, навчальні – 56.311.990, літературно-художні видання – 8.749.224, рідкісні та цінні документи – 947.635 прим.

Діаграма сукупного фонду бібліотечних ресурсів ВНЗ за цільовим призначенням

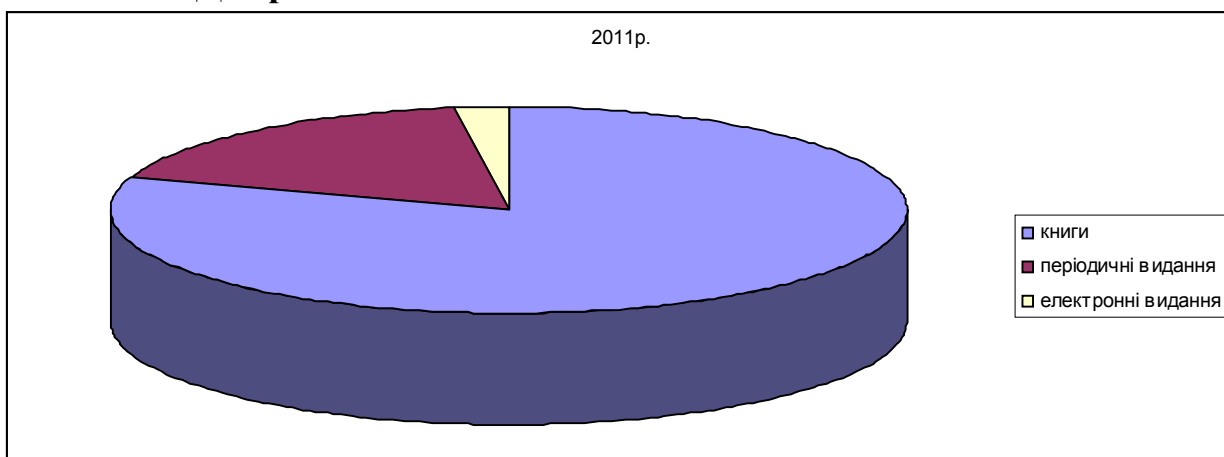
Протягом 2011 р. до бібліотек ВНЗ надійшло 2.089.066 прим. документів (509.944 назв).

Діаграма нових надходжень до бібліотек ВНЗ за мовами

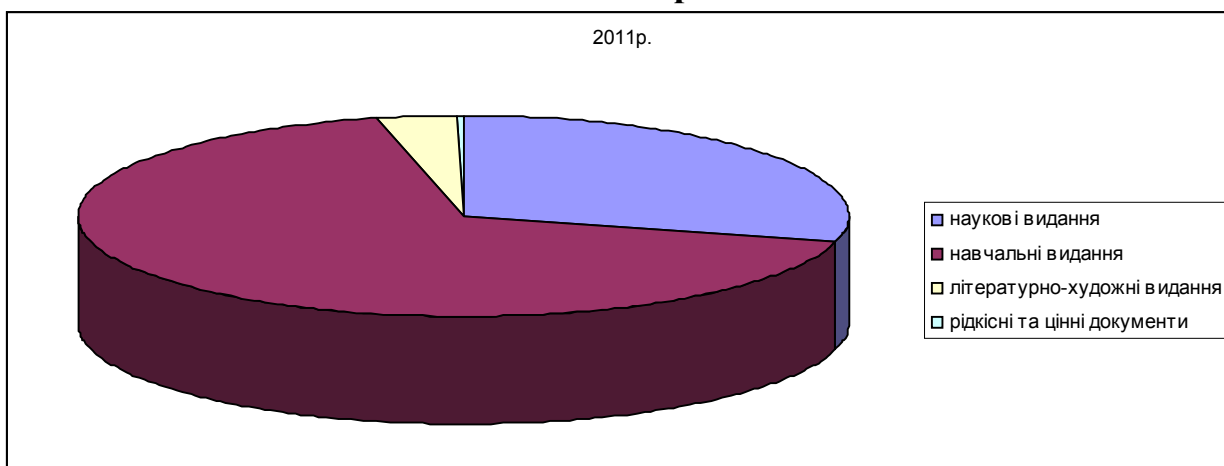
за видами: книг – 1.568.882, періодичних видань – 340.645, електронних видань – 41.598 прим.

Діаграма нових надходжень до бібліотек ВНЗ за видами

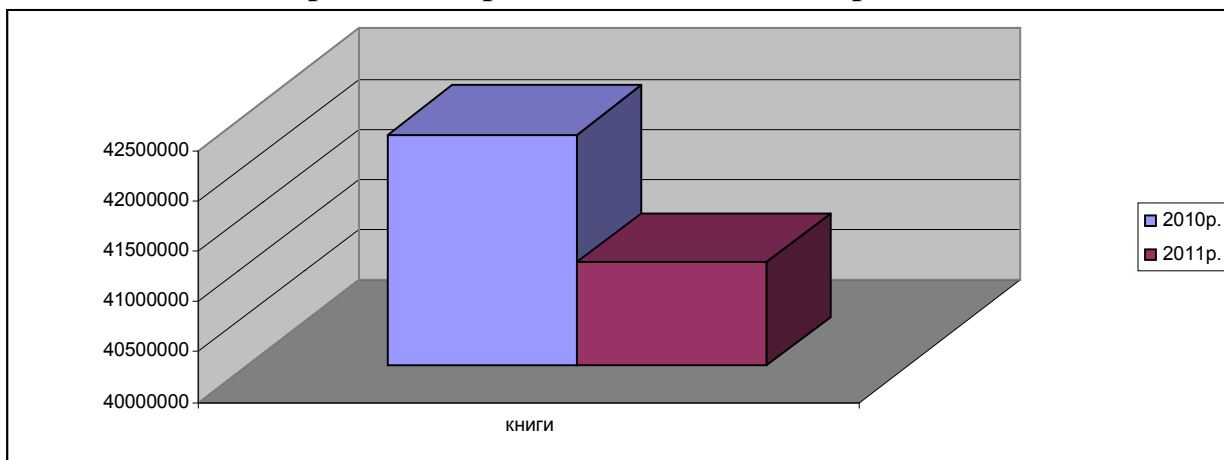
за цільовим призначенням: наукових – 540.056, навчальних – 1.238.167, літературно-художніх видань – 60.524, рідкісних та цінних документів – 7.440 прим.

Діаграма нових надходжень до бібліотек ВНЗ за цільовим призначенням

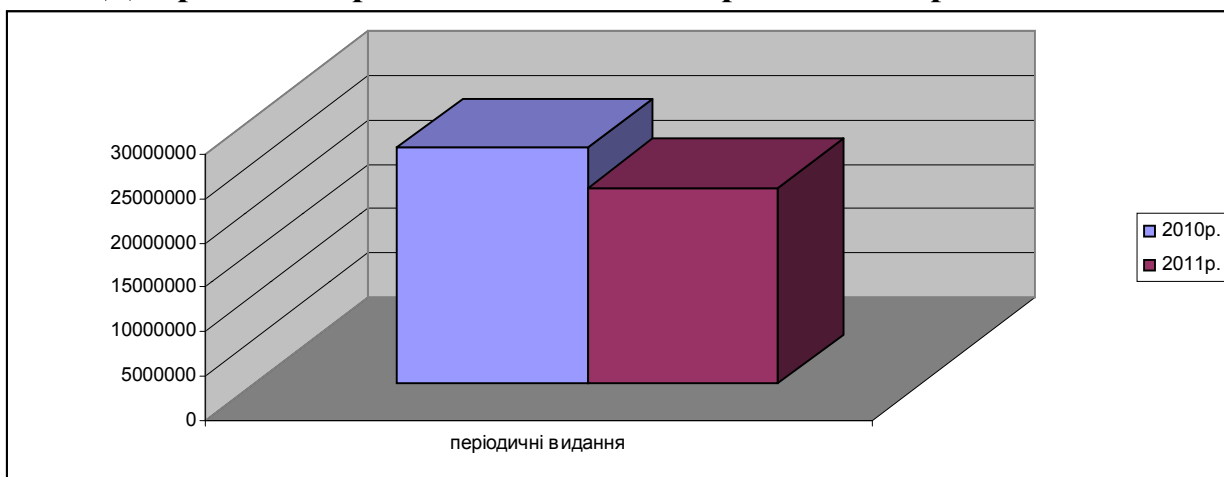

На придбання книг та передплату періодичних видань бібліотеками використано відповідно 41.027.049 та 22.076.899 грн. (в порівнянні з 2010 р. 42056825 та 26506073 грн.).

Діаграма використання коштів на придбання книг

Діаграма використання коштів на придбання періодичних видань

На жаль, скорочення, недостатнє асигнування на придбання літератури, зростання цін на книжкову продукцію і періодичні видання та тендерні процедури не дозволяють бібліотекам у повному обсязі забезпечувати науковців, викладачів, аспірантів та студентів новими необхідними документами. Закупівля книжкової продукції у безпосередніх виробників дозволяла б значно зменшити вартість придбаних видань. Проведення тендерних процедур на закупівлю книг свідчить, що всі тендерні витрати постачальники внесли до вартості книжкових видань. Слід зазначити, що це не тільки затягує строки придбання літератури, сприяє підвищенню вартості книг, а й значно збільшують затрати робочого часу співробітників бібліотеки на комплектування.

До речі, 20 березня 2012 р. внесено зміни до Закону України «Про здійснення державних закупівель» щодо процедури закупівель товарів, робіт та послуг вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами. Верховна Рада постановила «частину третю статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» доповнити абзацом такого

змісту: «товари, роботи і послуги, закупівля яких здійснюється вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами за рахунок власних надходжень».

Крім документів на традиційних носіях бібліотеки формують фонди профільними електронними документами, що позитивно позначається на забезпеченні навчального і наукового процесів.

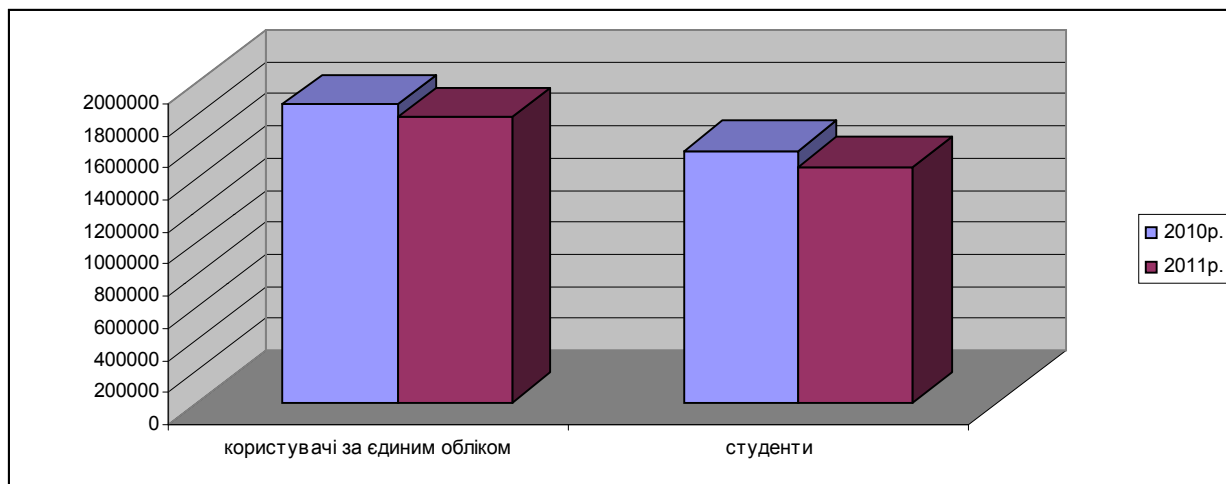
У зв'язку з недостатністю фінансування на поповнення фонду літературою бібліотеки проводять акції «Подаруй нову книгу». На сайті НБ ім. М.Максимовича КНУ створено віртуальну «Виставку видань видавництва «Знання», які були подаровані бібліотеці з 2009 р. до цього часу. Заплановано також виставити на сайті бібліотеки інформацію про подаровані документи українськими видавництвами «Академія», «Академвидав» та «Інкос».

Обмінний фонд бібліотек ВНЗ зменшився на 62.704 одиниці зберігання і становить 619.629 прим.

Проводилася робота по списанню літератури - протягом 2011 р. з фондів бібліотек вибуло 1.458.501 прим., що на 189.146 прим. менше, ніж у 2010 р.

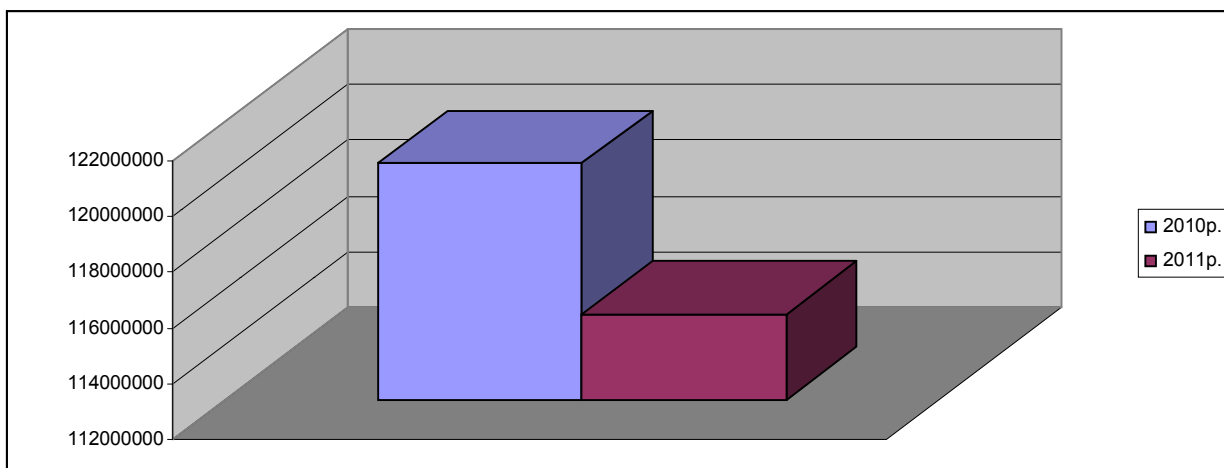
Загальна кількість користувачів за єдиним обліком становить 1.777.768 осіб, з них студентів – 1.466.883 особи, що менше на 80.237 та 103.362 відповідно в порівнянні з минулим роком.

Діаграма загальної кількості користувачів за єдиним обліком

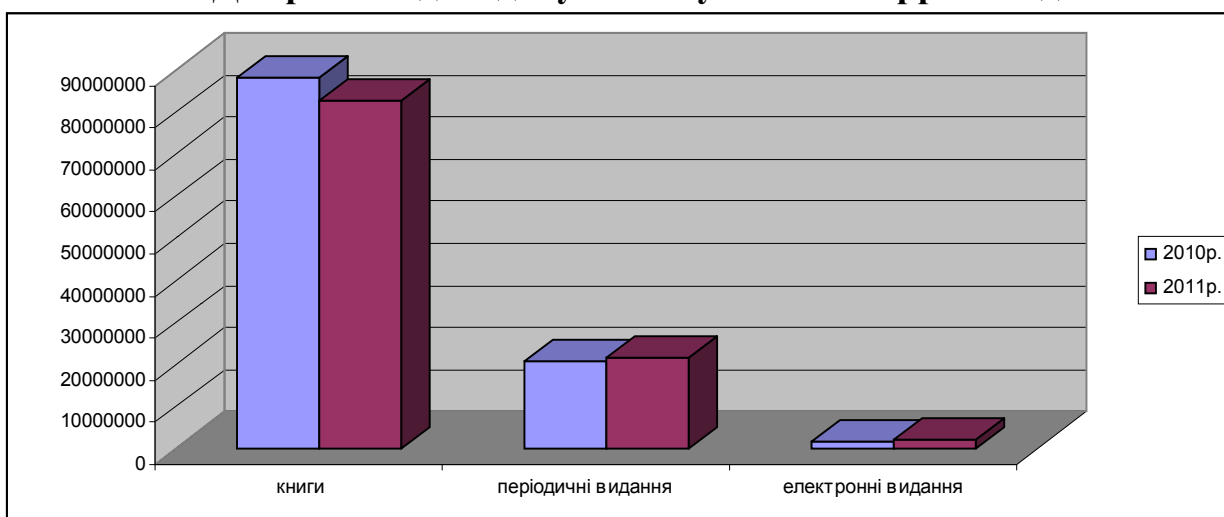
На всіх пунктах видачі бібліотеками обслуговано 5.405.704 тис. користувачів (на 209.291 користувача менше, ніж у минулому році), яким видано 115.074.662 документи (проти 120.483.330 у 2011 р.)

Діаграма видачі документів у 2010-2011 рр.

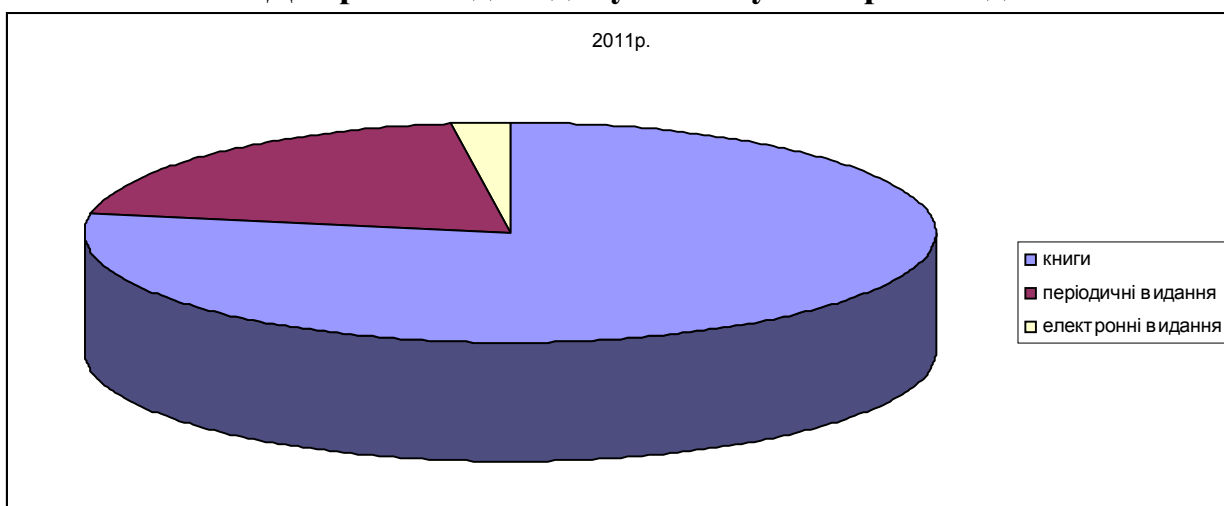

з них: книг – 82.659.853 (у 2010 р. 88.099.697.), періодичних видань – 21.579.532 (у 2010 р. 20.915.917), електронних видань – 2.223.852 (у 2010 р. 1.566.103) прим.

Діаграма видачі документів у 2010-2011 рр. за видами

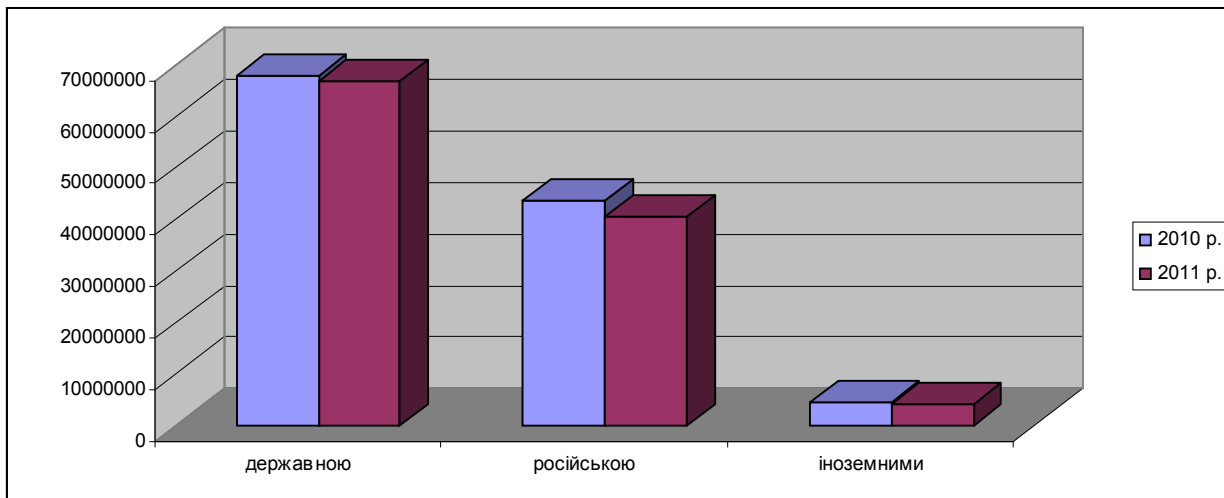

Діаграма видачі документів у 2011 р. за видами

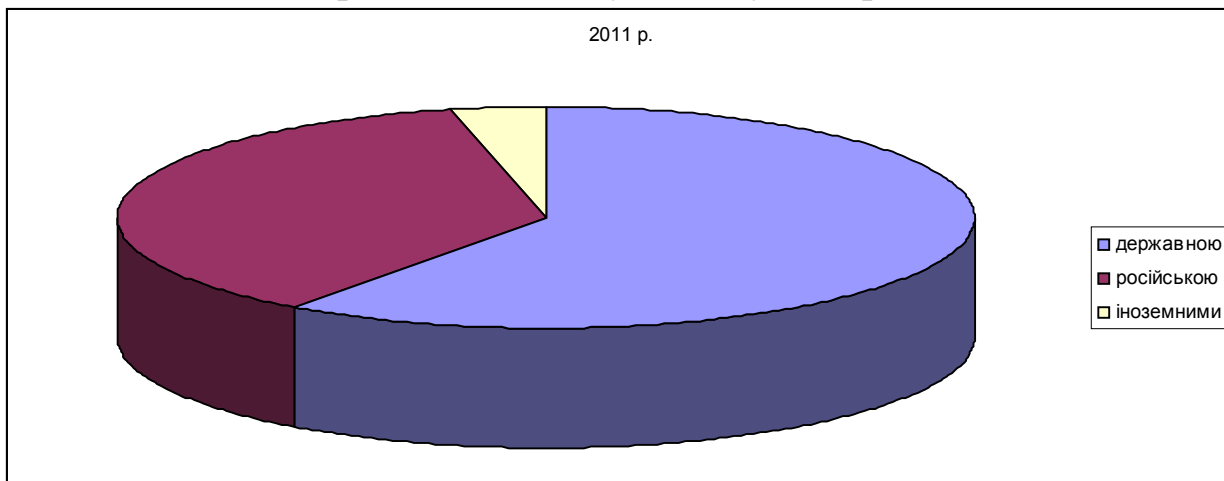

за мовами (прим.): державною 66.879.544 (67.690.592 у 2010 р.), російською 40.405.195 (43.685.736 у 2010 р.), іноземними 4.085.857 (4.587.878 у 2010 р.)

Діаграма видачі документів у 2010-2011 рр. за мовами

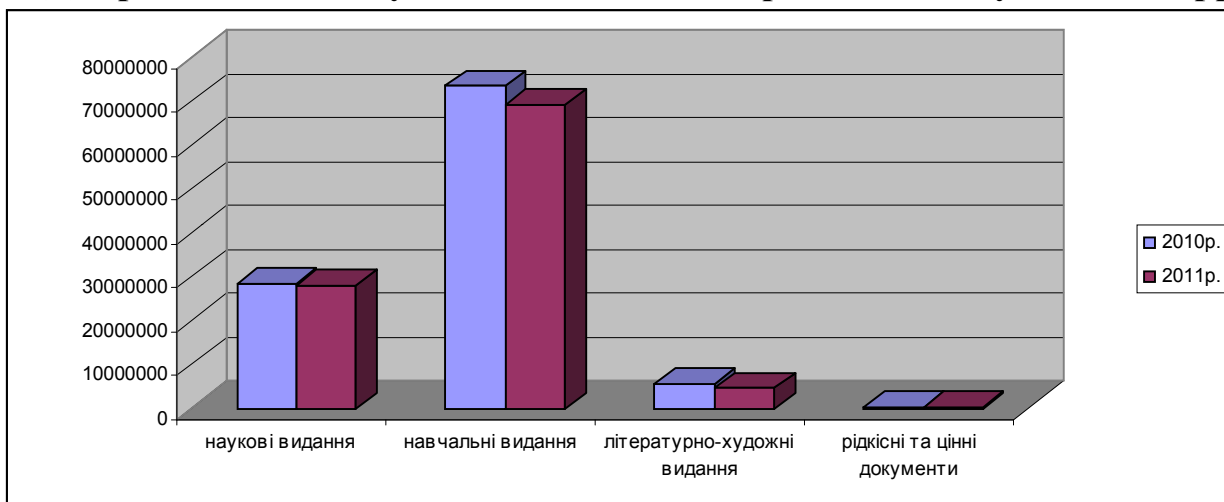

Діаграма видачі документів у 2011 р. за мовами

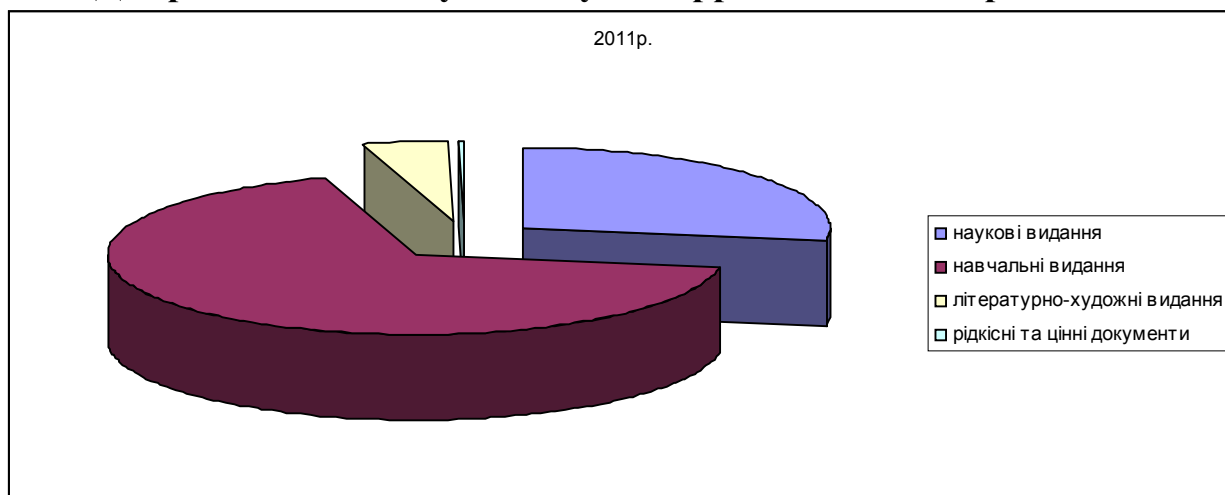

за цільовим призначенням видань: наукових 28.009.234 (у 2010р. 28.339.649), навчальних – 69.126.935 (73.466.444), літературно-художніх – 4.495.395 (5.504.603), рідкісних та цінних документів – 190.117 (240.664) прим.

Діаграма видачі документів за цільовим призначенням у 2010-2011 рр.

Діаграма видачі документів у 2011 рр. за цільовим призначенням

2796 абонентам МБА надіслано 18.517 документів.

Культурно-просвітницька робота бібліотек базується на державній програмі «Концепція національного виховання студентської молоді», яка визначає систему завдань, спрямованих на виховання у студентів високої духовності, національної свідомості, естетичної, правової, трудової культури. Заходи проводяться спільно з кафедрами, деканатами, кураторами груп та радами студентського самоврядування і спрямовані на всебічний і гармонійний розвиток особистості.

Використовувались різні форми роботи: організовувались читацькі конференції і літературні вечори, презентації книг, тематичні виставки і перегляди літератури, бесіди, лекції, проводились інформаційні огляди фахових книг та періодичних видань тощо.

Бібліотеки своєчасно реагували на важливі події в соціально-політичному, економічному житті України та світу. Організовувались заходи до знаменних та пам'ятних дат, ювілейних дат видатних діячів, вчених.

В ряді бібліотек працювали різні читацькі об'єднання, наприклад, у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтва студентський клуб «ЛіТак», Національному університеті технології і дизайну студентський клуб «Літературне перехрестя», Національному технічному університеті України КПІ проводяться засідання «Клубу пушкіністів», «Клубу любителів фантастики» та тренінг «Гармонійна людина у гармонійному світі», НБ Львівської національної академії мистецтв засідання клубу «Наукове середовище мистецтв і філософії», Дніпропетровському національному університеті клуби молоді «Штрих» та «Літературна вітальня», Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії «Літературний клуб любителів поезії», КНУ театру, кіно і телебачення клуб «Муза».

Для бібліотек Рівненського обласного об'єднання було проведено цикл культурно-просвітницьких заходів «Пульс сьогодення», «Історичні студії, краєзнавчі хронічки, пам'ятні дати, «Наука, культура, мистецтво».

Проводили просвітницькі заходи до ювілеїв своїх бібліотек НБ ЛНУ ім. І.Франка, НБ Тернопільського національного економічного університету, Волинського національного університету ім. Л.Українки та ін.

Протягом року бібліотеками проведено 20.099 тематичних виставок на яких експонувалося 137.727 примірників літератури, прочитано 4.960 бібліографічних оглядів, проведено 5.072 масових заходи.

Бібліотеки ВНЗ здійснюють постійне довідково-інформаційне обслуговування: 1.005.415 користувачам було надано 3.466.359 довідок (у т.ч. 1.275.539 тематичні, 1.281.831 в автоматизованому режимі). Проведено 3.852 дні інформації, днів кафедр тощо. Підготовлено 1.350 бібліографічних покажчики (у т.ч. 1.119 в електронному вигляді).

Для виконання завдань забезпечення вищого навчального закладу інформаційною підтримкою адекватною сучасним вимогам, бібліотека поступово повинна трансформуватися в комбінацію традиційної та електронної бібліотек, перетворитися в інформаційно-освітній центр, надаючи доступ не тільки до власних, а й до світових інформаційних ресурсів. «Майбутнє наукової бібліотеки університету очима читачів», «Бібліотека майбутнього» - такі теми соціологічних опитувань та анкетувань були запропоновані читачам НБ Хмельницького національного університету, НБ ім. М.Максимовича КНУ. Опитування дасть змогу отримати відповіді на низку важливих питань, пов'язаних з майбутнім бібліотеки, вивчити думку користувачів стосовно обслуговування та інформаційного забезпечення, розглянути зауваження та пропозиції щодо умов роботи і послуг, які надає бібліотека, та їх якості, отримати побажання щодо поліпшення функціонування бібліотеки найближчим часом та у майбутньому.

Традиційні каталоги та бібліографічні картотеки поступово переводяться в електронну форму. Для створення та повноцінного функціонування електронних каталогів та, власних баз даних, переведення систематичних картотек статей та тематичних картотек в електронну форму, інформаційного обслуговування користувачів бібліотеки використовують вітчизняні та зарубіжні бібліотечні програмні продукти – УФД/Бібліотека, ІРБІС, UNULIB, MARC, LIBER, ALEPH та ін. Обсяг електронних каталогів та баз даних на сьогодні складає 35.172.851 запис (з них записів у ЕК – 23.911.721).

Не вирішене питання впровадження в бібліотеках ВНЗ єдиної автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи, що негативно впливає на кооперування зусиль бібліотек у створенні і взаємовикористанні інформаційних ресурсів.

Використання сучасних інформаційних технологій увійшло в практику роботи більшості бібліотек. Покращенню обслуговування користувачів сприяє впровадження комп'ютерних технологій та автоматизації інформаційних та бібліотечно-бібліографічних процесів, відкриття комп'ютерних класів з доступом до мережі Інтернет.

Бібліотеками постійно проводиться робота по створенню та удосконаленню власних web-сторінок. На них представлена інформація про бібліотеку, виставляються списки нових надходжень, віртуальні виставки до ювілеїв та пам'ятних дат, власні електронні ресурси бібліотек та інша цікава і корисна інформація для викладачів, науковців та студентів.

Новою формою роботи бібліотек є створення електронних архівів – інституційних депозитаріїв, які надають можливість накопичення, збереження, розповсюдження та забезпечення доступу до наукових досліджень науково-педагогічного складу та студентів ВНЗ. У 2011 р. створено депозитарій НБ ХНМУ, Чернівецького національного університету, стартував проект зі створення депозитарію рідкісних видань для науки та навчання eScriptorium ЦНБ ХНУ ім.В.Каразіна, де розміщуються повнотекстові варіанти рідкісних видань з фондів бібліотеки, а також надані лінки до цифрових репозитаріїв України і світи, де можна знайти повнотекстову версію рідкісних видань.

За статистичними показниками кількість комп'ютерів у порівнянні з 2010 р. зросла на 396 одиниць і становить 7.320 (з них 5.685 мають доступ до мережі Інтернет).

На сьогодні 80% бібліотек ВНЗ комп'ютеризовано. В той же час слід зазначити, що найбільшою проблемою для багатьох бібліотек залишається модернізація комп'ютерного парку. Значна кількість техніки застаріла, має 50-80% зношеності, машин нового покоління недостатньо.

Матеріально-технічний стан більшості бібліотек ВНЗ є задовільним. Водночас, 4.393 кв.м приміщень у бібліотеках перебуває в аварійному стані та потребує проведення капітального ремонту 50353 кв.м приміщень. Бібліотеки потребують збільшення площ для книгосховищ та читальних залів, забезпечення новим бібліотечним обладнанням, комп'ютерною та копіювально-розмножувальною технікою, не говорячи про будівництво нових приміщень.

Тому непересічним є факт, що у травні 2011 р. відбулися урочистості з нагоди відкриття нового корпусу бібліотеки Тернопільського національного економічного університету.

Також розроблено і затверджено проект будівництва нової сучасної бібліотеки Української інженерно-педагогічної академії (УІПА) у Харкові загальною площею 1.100 кв.м., НТБ НТУ «ХПІ» готується до освоєння нового приміщення бібліотеки, планується розпочати будівництво автоматизованого бібліотечного ресурсного центру Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого» та нової бібліотеки Полтавського інституту НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого».

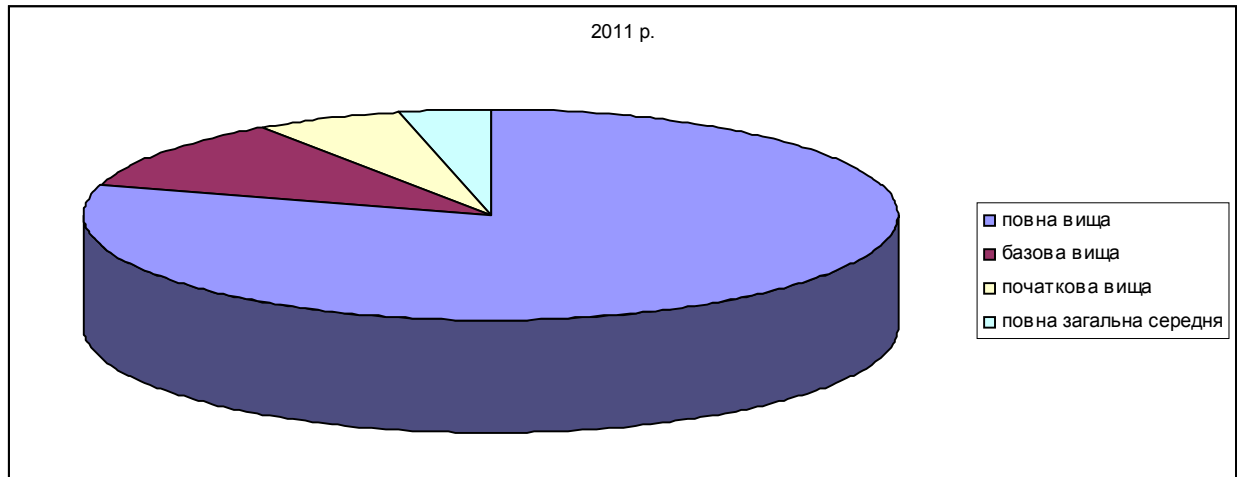
Загальна площа приміщень вузівських бібліотек – зросла на 4.111 кв.м і становить 415.547 кв.м (у т.ч. для обслуговування користувачів – 145.399, для зберігання фондів – 202.187).

Користувачі бібліотек обслуговуються диференційовано з урахуванням груп та категорій читачів, за галузями знань, типами і видами творів друку. До послуг читачів в бібліотеках функціонує 777 абонементів та 1.105 читальних зали на 65.752 місця.

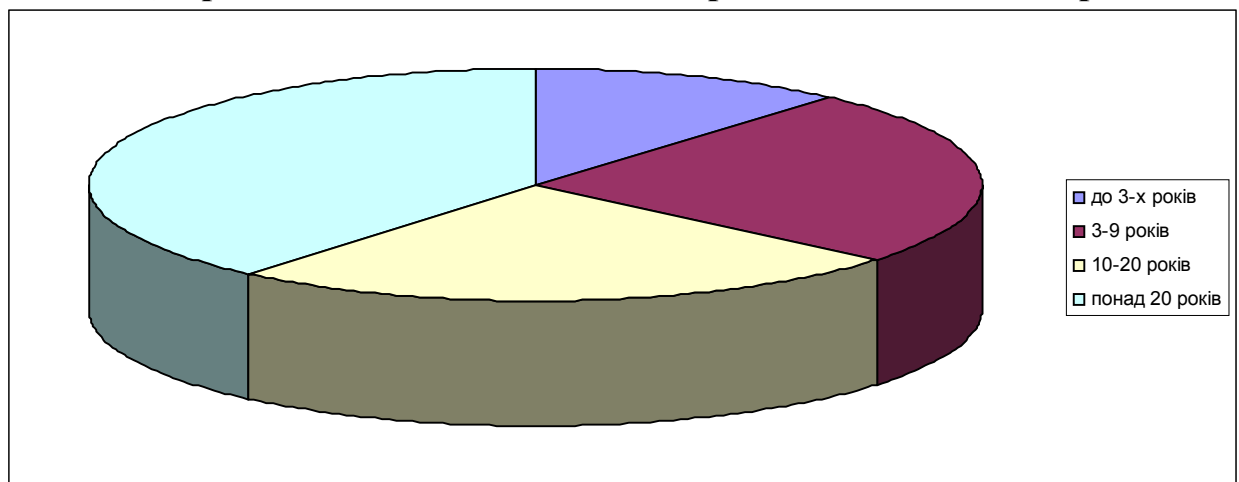
У бібліотеках ВНЗ працює 7.629 осіб (проти 7.738 у 2010 р.).

З них повну вищу освіту мають 6.053 (у тому числі вищу спеціальну 2.363), базову вищу – 856 (у т.ч. спеціальну – 536), початкову (неповну) вищу – 452 (у т.ч. спеціальну – 284), повну загальну середню – 268.

Діаграма кількості бібліотечних працівників за освітою

Діаграма кількості бібліотечних працівників за стажем роботи

За стажем роботи найбільшу частку складають співробітники зі стажем понад 20 років – 2963 особи (39%), від 10 до 20 років – 1906 осіб (24,9%), від 3 до 9 років – 1886 осіб (24,7%), до 3-х років – 874 особи (11,4%).

Низький соціальний статус бібліотечної професії призводить до відтоку кваліфікованих спеціалістів, плинності та дефіциту молодих кадрів з фаховою освітою. Складається ситуація, коли у деяких бібліотеках працює понад 30% працівників пенсійного віку. Також, впродовж останніх років у бібліотеках ВНЗ простежується тенденція до скорочення штатів.

В умовах сьогодення особливо гострою залишається проблема ефективності та якості роботи системи підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Для підвищення кваліфікації бібліотечних працівників проводились заняття по ознайомленню з виходом нової регламентуючої документації, огляди бібліотечної преси, НБ КНУ, НТБ НУХТ планово проводили практичні заняття заняття «Бібліографічний опис електронних ресурсів у системі УФД», «Бібліографічний опис звітів НДР у системі УФД», формування БД «Лінгвістичне забезпечення», спрямовані на вдосконалення вмінь роботи по штрих кодуванню літератури, електронній видачі тощо. В бібліотеках працюють «Школа молодого бібліотекаря», «Школа комп'ютерної освіти».

Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка як методичний центр бібліотек вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації здійснює методичне керівництво бібліотеками - зональними, обласними методичними центрами, окремими бібліотеками ВНЗ III-IV рівнів акредитації державної і комунальної форми власності України відповідно до Положення про Науково-методичну бібліотечну комісію Міністерства освіти і науки України, надає методичну і практичну допомогу у їх діяльності; приймає участь у розробці нормативно-регламентуючої документації бібліотек; сприяє інноваційній діяльності бібліотек; організує заходи з підвищення фахового рівня бібліотечних працівників; координує діяльність з бібліотеками інших систем і відомств; зміцнює професійні контакти.

Науковою бібліотекою постійно надавалась методична допомога у вирішенні практичних питань діяльності бібліотек ВНЗ. Аналізуючи запити, які надходили від бібліотек, слід зазначити, що в основному вони стосувались методики складання планів і звітів; визначення показників роботи бібліотеки для віднесення до вищої групи за оплатою праці; структури і штатів бібліотеки; роботи з кадрами, організації і проведення атестації, визначення розрядів та застосування єдиної тарифної сітки; інвентаризації та індексації бібліотечних фондів; вимог до складання організаційно-розпорядчої документації, термінів їх зберігання; місця та термінів зберігання студентських дипломних робіт; надання платних послуг; нормування бібліотечних процесів; норм навантаження на бібліотечного працівника по фонду, книговидачі та користувачам; впровадження стандартів якості на бібліотечні послуги; балансового обліку фондів, у т.ч. обмінних; автоматизації бібліотечних процесів тощо.

Протягом року науково-методичний відділ НБ надавав бібліотекам консультативну допомогу з питань подальшого удосконалення форм і методів бібліотечно-інформаційного забезпечення різних категорій користувачів, розширення форм та методів інформаційного сервісу, надання платних послуг, впровадження нових технологій, структури бібліотек, визначення групи бібліотеки за оплатою праці, впорядкування штатного розпису, організації підвищення кваліфікації, проведення атестації бібліотечних працівників, методики складання статистичних звітів та планів, обліку літератури, проведення індексації вартості та переобліку бібліотечних фондів, документального оформлення їх результатів, передплати періодичних видань та термінів їх зберігання, розробки організаційно-розпорядчої документації тощо (всього надано 508 усних консультацій).

Слід відзначити, що у зв'язку із прийняттям змін до інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей бюджетних установ і у 2011 р. продовжували надходити запити від бібліотек щодо обліку, списання та проведення інвентаризації фондів. Для вирішення цього питання на місцях на сайті бібліотеки у розділі "Інформація для бібліотек III-IV рівнів акредитації" були виставлені консультації, роз'яснення спеціалістів із фахових видань

“Все про бухгалтерський облік” та “Баланс. Бюджет: всеукраїнське видання для бюджетних організацій”.

Багато запитань також надходило щодо необхідності реєстрації “БД читачів бібліотеки” у зв’язку із прийняттям Закону України № 2297-VI від 01.06.2010 р. “Про захист персональних даних”.

На запити бібліотек Ніжинського державного педагогічного університету, Національного університету кораблебудування (м. Миколаїв), Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов, Львівського державного університету фізкультури, Донецького національного університету і Запорізького національного технічного університету були дані письмові консультації з питань надання бібліотеками платних послуг, вимог до складання посадових інструкцій, норм навантаження на працівників бібліотеки по читачах та книговидачі, кількісного визначення штатного розпису бібліотеки, обліку користувачів, роботи з боржниками, правил закупівлі меблів для бібліотеки, надання бібліотеці статусу «наукова» тощо (всього дано 15 письмових консультацій).

У 2011 р. бібліотеку відвідали голови зональних і обласних методичних центрів, секцій НМБК, представники бібліотек Чернігівського педагогічного університету, Вінницького національного медичного університету та Дніпропетровського національного університету. Обговорювались основні напрями науково-методичної діяльності за минулий рік; питання організації і проведення робочих нарад; проведення заходів з підвищення фахового рівня працівників бібліотек; аналізу і підготовки основних статистичних показників роботи бібліотек в цілому; складання річних звітів та планування роботи на перспективу, організація роботи бібліотеки відповідно до ISO 9001-2000, визначення групи бібліотеки за оплатою праці, виділення асигнувань на комплектування, штат і структура бібліотеки, відповідність виконуваних робіт посадовій інструкції, виплата доплат бібліотечним працівниками за знання і використання іноземних мов, організація підвищення кваліфікації, організація роботи з персоналом бібліотеки, облік читачів згідно із діючими стандартами, облік звернень користувачів до ЕК, комплектування електронних підручників, дизайн приміщень бібліотеки, нових форми святкування Всеукраїнського дня бібліотек тощо (обговорено 34 теми).

З заступником директора бібліотеки Таврійського національного університету Чех Л.О. (м. Сімферополь) обговорювались всі питання організації та проведення травневої всеукраїнської конференції 2012 р. на базі бібліотеки ТНУ.

З директором Керченського державного морського технологічного університету Баришніковою Л.В. обговорювались практично всі напрями роботи бібліотеки (штати, структура, вимоги до планової і звітної документації, методика складання технологічних інструкцій на бібліотечні процеси, облік користувачів бібліотеки і відвідування, облік відвідування сайту бібліотеки, нові вимоги щодо проведення інвентаризації фондів бібліотеки тощо).

Відповідно до “Плану проведення науково-методичних конференцій та науково-практичних семінарів з проблем вищої освіти і науки в системі МОНмолодьспорту України на 2011 рік” 17–19 травня 2011 року Науковою бібліотекою ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка та Науково-методичною бібліотечною комісією було проведено міжнародну науково-практичну конференцію "Бібліотека як науково-інформаційний, освітній та культурний центр вищого навчального закладу".

В роботі конференції взяли участь понад 200 осіб – директори і фахівці бібліотек ВНЗ III-IV рівнів акредитації та бібліотек інших систем і відомств, представники МОНмолодьспорту і Міністерства культури України, керівники та провідні спеціалісти Книжкової палати України, Держспоживстандарту України, ТОВ "Український фондовий дім", Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Української бібліотечної асоціації, Асоціації користувачів системи ІРБІС, провідних видавництв, видавничих центрів, розповсюджувачі книг і періодичних видань.

На конференції обговорювались актуальні питання бібліотечної діяльності: комплектування та збереження бібліотечних фондів, формування та використання електронних інформаційних ресурсів, корпоративна діяльність бібліотек, створення і функціонування електронних бібліотек, організація доступу до наукових електронних ресурсів тощо.

Провідні видавництва України – «Академія», «Академвидав», «Знання», «Саммит-книга», «Ліра-К», «Каравела», «Кондор», «ЦУЛ» (Центр навчальної літератури) організували для учасників конференції виставки нової наукової та навчальної літератури.

19 травня 2011 р. методичним відділом, як робочим органом Науково-методичної бібліотечної комісії МОНмолодьспорту України, підготовлено і проведено засідання НМБК. Були присутні голови зональних та обласних методичних центрів, голови Секцій, директори провідних бібліотек ВНЗ України. Обговорювались плани роботи Комісії та її секцій на наступний рік, та питання, що потребують першочергового вирішення. За підсумками роботи конференції та засідання комісії підготовлено «Рекомендації міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотека як науково-інформаційний, освітній та культурний центр вищого навчального закладу». Цей документ за підписом директора департаменту вищої освіти МОНмолодьспорту України Болюбаша Я.Я було направлено на адресу ректорів ВНЗ III-IV рівнів акредитації для використання в роботі та виставлено на сайті НБ КНУ.

10 – 13 жовтня 2011 р. проведено нараду-семінар директорів бібліотек ВНЗ Київської та Львівської зон “Управління бібліотекою вищого навчального закладу в сучасних умовах” на базі Тернопільського національного економічного університету.

Учасники наради ознайомились з роботою бібліотек Національного економічного університету, Національного педагогічного університету ім.В.Гнатюка і Національного технічного університету ім. І.Пулюя.

Учасники заслухали доповіді: “Проблеми управління бібліотекою ВНЗ в сучасних умовах”, “Синергетика інформаційної взаємодії як інструмент бібліотечного маркетингу”, “Формування інформаційно-освітнього середовища як критерій ефективності управління бібліотекою педагогічного вищого навчального закладу”, “Управління бібліотекою ВНЗ в ринкових умовах”, “Актуальні питання підвищення кваліфікації працівників бібліотек ВНЗ”, “Нові функції бібліотек в умовах переходу до інформаційного суспільства”, “Створення та розвиток інституційного депозитарію Тернопільського національного технічного університету ім.І.Пулюя” тощо.

Матеріали наради-семінару та світлини виставлено на сайті Наукової бібліотеки ім.М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Відбулася виїзна секція НМБК “Бібліотека – консерватизм і новаторство” на базі Бібліотеки Національної академії державної податкової служби України (Ірпінь, 17 листопада).

Застосування у бібліотеках сучасних комп'ютерних технологій та використання технічних засобів потребує наявності у штатах бібліотек посад адміністратора бази даних, інженера з комп'ютерних систем, інженера із застосування комп'ютерів, програмістів, операторів, техніків тощо. Відсутність таких спеціалістів значно гальмує роботу бібліотек, тому у черговий раз було підготовлено і передано до МОНмолодьспорту України подання - перелік посад, які необхідно ввести до “Методичних рекомендацій з питань порядку організації структури та формування штатів бібліотек вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (лист МОНУ №1/9-131 від 17.03.2005 р.).

Протягом 2011 р. відділом підготовлено і подано до МОНмолодьспорту України:

- Довідку «Про роботу бібліотек ВНЗ III-IV рівнів акредитації щодо забезпечення збереження та пропаганди рідкісних та цінних видань»;
- Рекомендації травневої конференції та засідання Науково-методичної бібліотечної комісії;
- Інформаційний звіт про проведення науково-практичної конференції "Бібліотека як науково-інформаційний, освітній та культурний центр вищого навчального закладу" (травень 2011 р.);
- План проведення конференцій і нарад на 2012 р.

Для координації роботи бібліотек по підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників опрацьовано відповідні плани роботи зональних та обласних методцентрів; складено і виставлено на сайті бібліотеки поквартальний «Зведений план заходів зональних та обласних методичних центрів по підвищенню кваліфікації працівників бібліотек ВНЗ III-IV рівнів акредитації України на 2011 р.».

Здійснювалось наповнення новою інформацією розділів: «Корпоративна діяльність бібліотек ВНЗ», «Теми наукових розробок бібліотек», «Бібліотеки, в яких функціонує "віртуальна довідкова служба",

«Бібліографічна продукція бібліотек» (2009-2011рр.), що виставлені у блоці «Інформація для бібліотек ВНЗ III-IV рівнів акредитації» на веб-сторінці НБ КНУ (www.library.univ.kiev.ua).

Підготовлено і подано до Національної парламентської бібліотеки, яка є методичним та координаційним центром з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства в Україні:

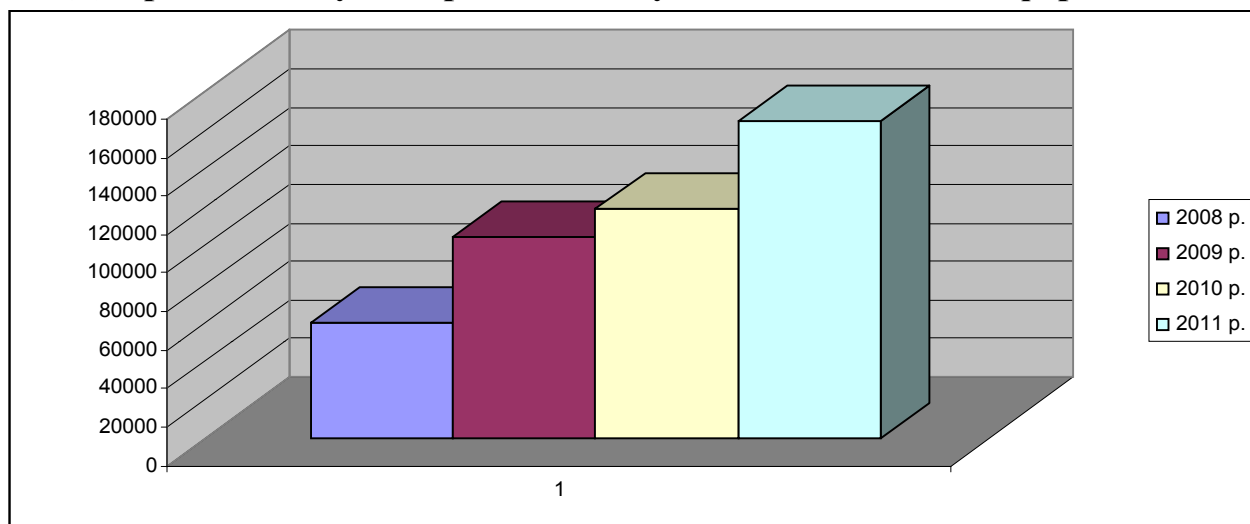
- статистичні показники роботи бібліотек ВНЗ - для включення до збірника «Бібліотечна Україна в цифрах за 2010 р.»
- план проведення НБ КНУ імені Тараса Шевченка - методичного центру бібліотек вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації - Всеукраїнської науково-практичної конференції для працівників бібліотек ВНЗ України та Наради-семінару для директорів бібліотек ВНЗ Київської зони для включення до «Зведеного плану основних бібліотечних заходів в Україні на 2011 р.».

Оперативно доводилась до керівного складу та фахівців бібліотек інформація про нові законодавчі, нормативно-правові акти та інструктивно-методичні матеріали з питань бібліотечно-бібліографічної та інформаційної діяльності бібліотек. Документи виставлялись в режимі on-line на сайті бібліотеки у розділі «Інформація для б-к ВНЗ III-IV рівнів акредитації».

Статистичні показники роботи бібліотек за 2010 р. оброблено і введено до «Multiteka» – зведеної БД «Статистичні показники роботи бібліотек вищих навчальних закладів України за 2010 р.». Одержані результати проаналізовано і складено порівняльну таблицю статистичних показників роботи бібліотек за 2009 - 2010 рр.

Моніторинг показників відвідування розділів сайту бібліотеки «Науково-методична робота» та «Інформація для бібліотек ВНЗ III-IV рівнів акредитації», які наповнюються методичним відділом, свідчить, що вони актуальні і з року в рік користуються все більшим попитом. Так у 2008 р. було 60.605 звернень, у 2009 р. – 105.346, у 2010 р. – 119.934, у 2011 р. - 165.301.

Діаграма відвідувань розділів з науково-методичною інформацією

На жаль, в діяльності бібліотек є невирішені проблеми і недоліки, що істотно впливають на якість обслуговування читачів: зниження об'ємів грошових коштів на формування фонду та використання в науково-методичній роботі таких форм як виїзди (відрядження) в бібліотеки мережі для вивчення і оцінювання стану справ та для обміну досвідом; проблеми в комплектуванні, викликані невідповідністю вимог тендерних процедур до потреб бібліотеки; дефіцит виробничих площ та їх невідповідність сучасним вимогам до обслуговування користувачів і зберігання фондів; відставання темпів модернізації устаткування і програмного забезпечення; проблема старіння кадрів у бібліотеках, відсутність припливу молодих фахівців.

З кожним роком, через зменшення числа студентства у навчальних закладах, спостерігається тенденція до пониження кількісних показників роботи вузівських бібліотек. Звичайно, є багато нововведень в нашій роботі, бібліотеки намагаються відповідати сучасним запитам користувачів, але зупинятися на досягнутих результатах не можна.

Оцінюючи підсумки діяльності бібліотек ВНЗ в 2011 р. можна сказати, що незважаючи на проблеми, бібліотеки, в основному, впоралися в плани і створили фундамент на 2012 р. для можливого підйому рівня своєї роботи.